

069 B 07



dren  
718.1  
NEDE







STICHTING KERKGEBOUW.

In 1477 waren de Nijeveners zover dat de stichting van een eigen kerkgebouw kon worden opgevat. Nijeveen werd als zelfstandige parochie van Havelte ( "Hesselte" ) afgescheiden. De bewoners kochten gezamenlijk een stuk grond en bouwden daarop een klein kerkje en een pastorie. Het werd een kerkje geconstrueerd als een boerderij, dus geheel van houten gebinten en balken. Het koor bezat zeven kleine spitsboogramen en het schip was met zeer smalle zijbeuken uitgevoerd. In de lage zijmuren zaten geen ramen, de kerk werd slechts verlicht door een venster in de toren.

Het koor was zeer verzorgd uitgevoerd. Het had een houten gewelf dat in vakken was verdeeld door houten geprofileerde ribben, zgn. schenkels die met eenvoudig gekleurd schilderwerk waren versierd.

In het schip lag vermoedelijk een vlakke houten zoldering of helemaal geen zoldering. Volgens de stichtingsakte van de kerk "Siligallatum int jaer onses Heren duisent vierhondert sevenent seventigh, opten tienden dagh in die maent van Junio", werd de kerk gewijd aan God, de Heilige Maagd en de Heilige Barbara, (ter eren Gots Almechtich, Marien syne gebenedider moeder ende Sancte Barbaren).





## NED.HERV.KERK te NIJEVEEN.

### INLEIDING.

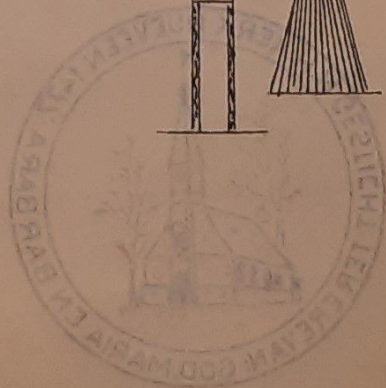
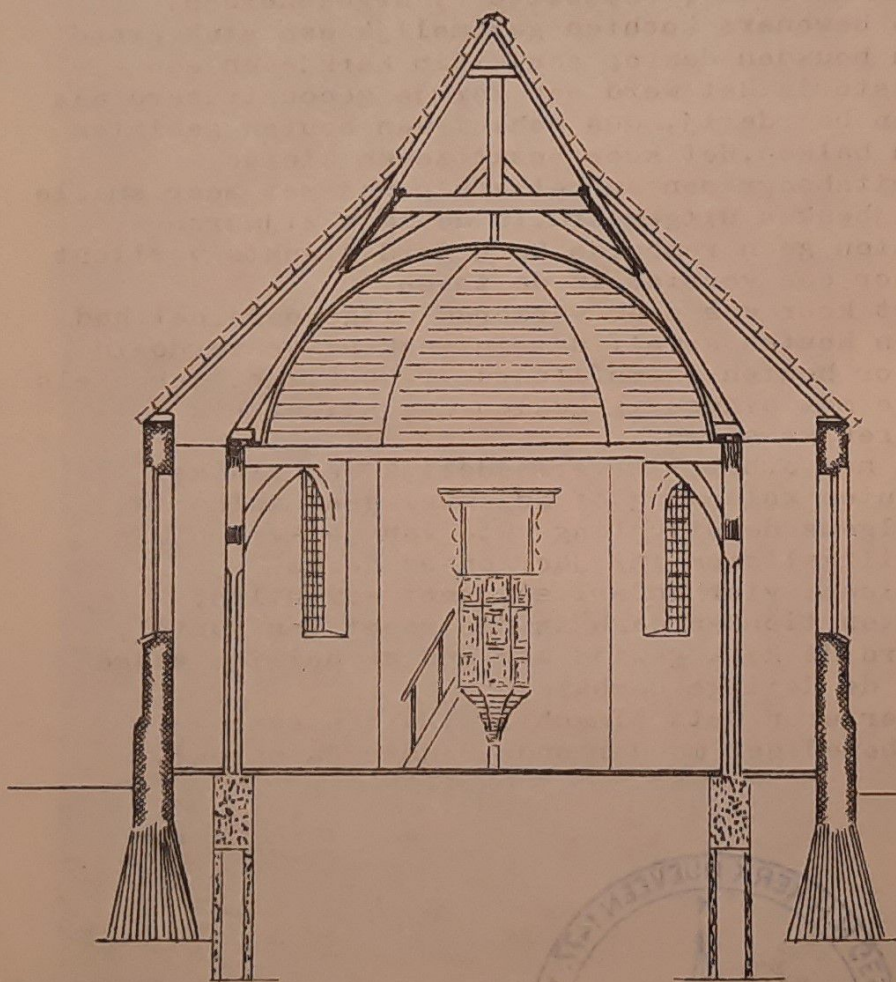
In de periode tussen de jaren 1300 en 1500 kwam in het uiterste zuidwestelijke gedeelte van Drenthe, het huidige Nijeveen, de streek tot grote bloei door de vervening van de plaatselijke gronden.

Van alle kanten stroomde het veenvolk toe: schippers uit Utrecht en de IJsselstreek, Drenthen en Friezen. Al die vreemdelingen brachten hun eigen gewoonten, eigen taal en eigen levensopvattingen met zich mee. Door al die verschillen moet het vaak gespannen hebben tussen de streekbewoners.

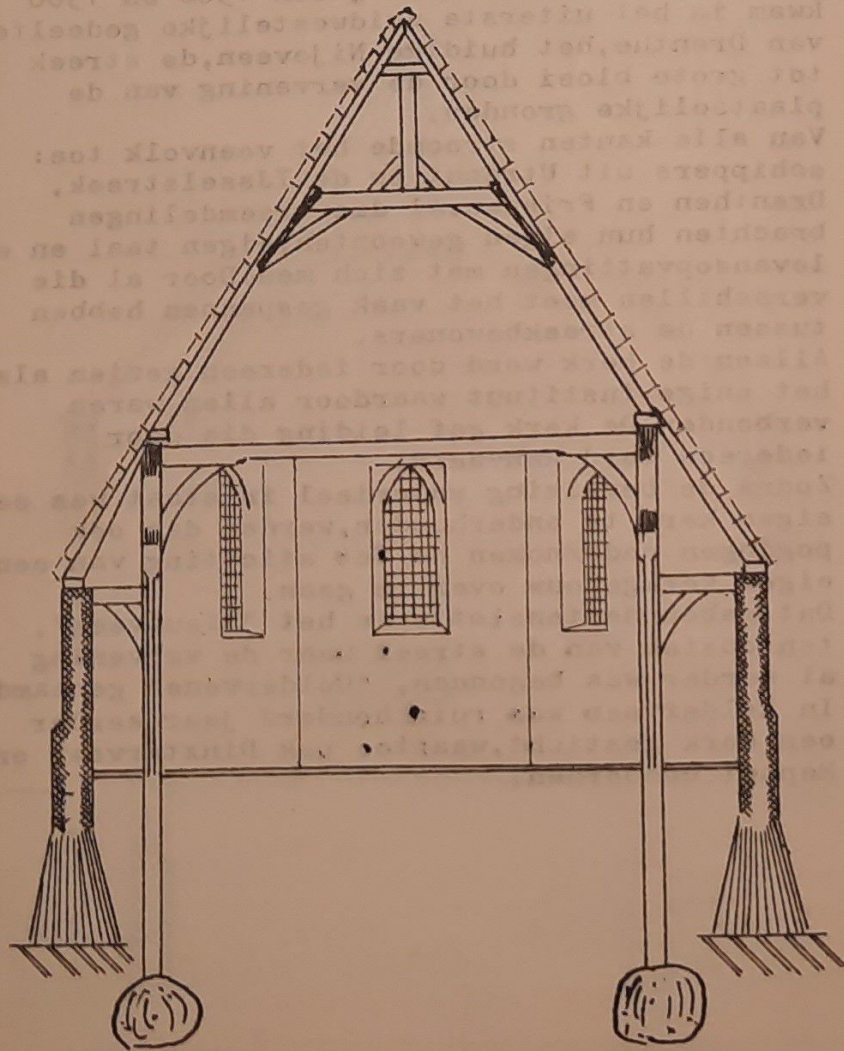
Alleen de kerk werd door iedereen gezien als het enige instituut waardoor allen waren verbonden. De kerk gaf leiding die door iedereen werd aanvaard.

Zodra de bevolking materieel in staat was een eigen kerk te onderhouden, werden dan ook pogingen ondernomen om tot stichting van een eigen kerkgebouw over te gaan.

Dat gebeurde tenslotte in het "Nieuwveen", ten oosten van de streek waar de vervening al eerder was begonnen, "Coldervene" genaamd. In Kolderveen was ruim honderd jaar eerder een kerk gesticht, waartoe ook Dinxterveen en Meppel behoorden.







## HET ORGEL.

Het orgel dateert van 1846 en is gebouwd door de orgelbouwers Stulting en Maarschalkerweerd. Deze waren leerlingen van de orgelbouwer Bätz, de grootste orgelbouwer uit de 19e eeuw.

Het orgel bevond zich aanvankelijk in de N.H.kerk te Zierikzee en werd in 1887 aan de Geref.kerk te Meppel verkocht voor het bedrag van f500,=. Deze verkocht het orgel in 1897 aan de N.H.kerk te Nijeveen en wel voor het bedrag van f350,=.

Het vervoer van Meppel naar Nijeveen vond plaats per bakfiets, waarvoor 3 ritten nodig waren. Tijdens de restauratie van de kerk in 1976 werd met medewerking van Monumentenzorg en de orgelcomm. van de Ned.Herv.Kerk ook het orgel weer in oude luister hersteld. De kosten waren toen echter f80.000,=. Samenvattend uit het eindrapport van de orgelcommissie nog het volgende:

"Bij de huidige restauratie is gestreefd naar een benadering van de originele toestand". Een nieuwe eiken kas werd gemaakt, qua stijl aansluitend bij nog bestaande kassen van voornoemde orgelbouwers. Het bestaande klavier werd weer gebruikt. Nieuw zijn; toets- en registermechaniek, balg, windkanalen, tremulant en pedaalklavier, alles in de oude stijl.

Het gehele binnenwerk ademt een ambachtelijke sfeer. De oorspronkelijke dispositie werd teruggevonden en hersteld. Hierin was een register Dulciaan opgenomen waarvan geen enkele pijp meer aanwezig was. Gelukkig kon men beslag leggen op een dergelijk register, uit de bouwtijd van het orgel. Het frontpijpwerk is geheel nieuw. Het aanwezige pijpwerk werd na restauratie op de lade geplaatst. Na her-intonatie bleek dat dit een boeiende klank geeft. In het bijzonder geldt dit t.a.v. de fluiten. Het nieuwe (oude) register Dulciaan is zeer fraai en past volkomen in het klankbeeld.

De dispositie van het orgel luidt:

Holpijp	8'	Woudfluit	2'
Viola da Gamba	8'	Dulciaan	8'
Octaaf	4'	Prestant	8' (uitsluitend in discant).
Fluit	4'		

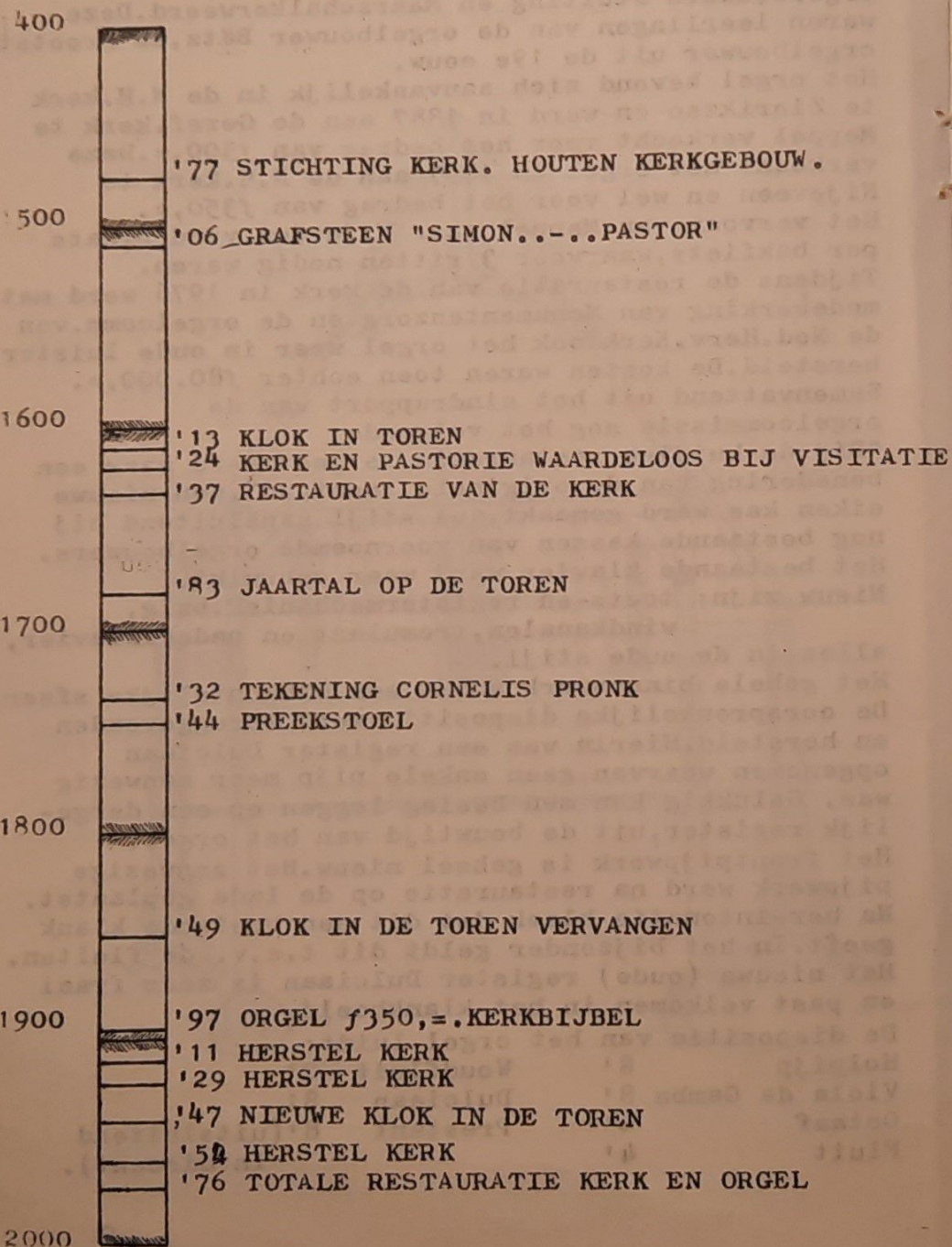


NED.HERV.KERK TE NIJEVEEN.  
 TYPE: OVERIJSSELE BOERDERIJDEEL.  
 BOUWKUNDIG: PSEUDO BASILIEK.

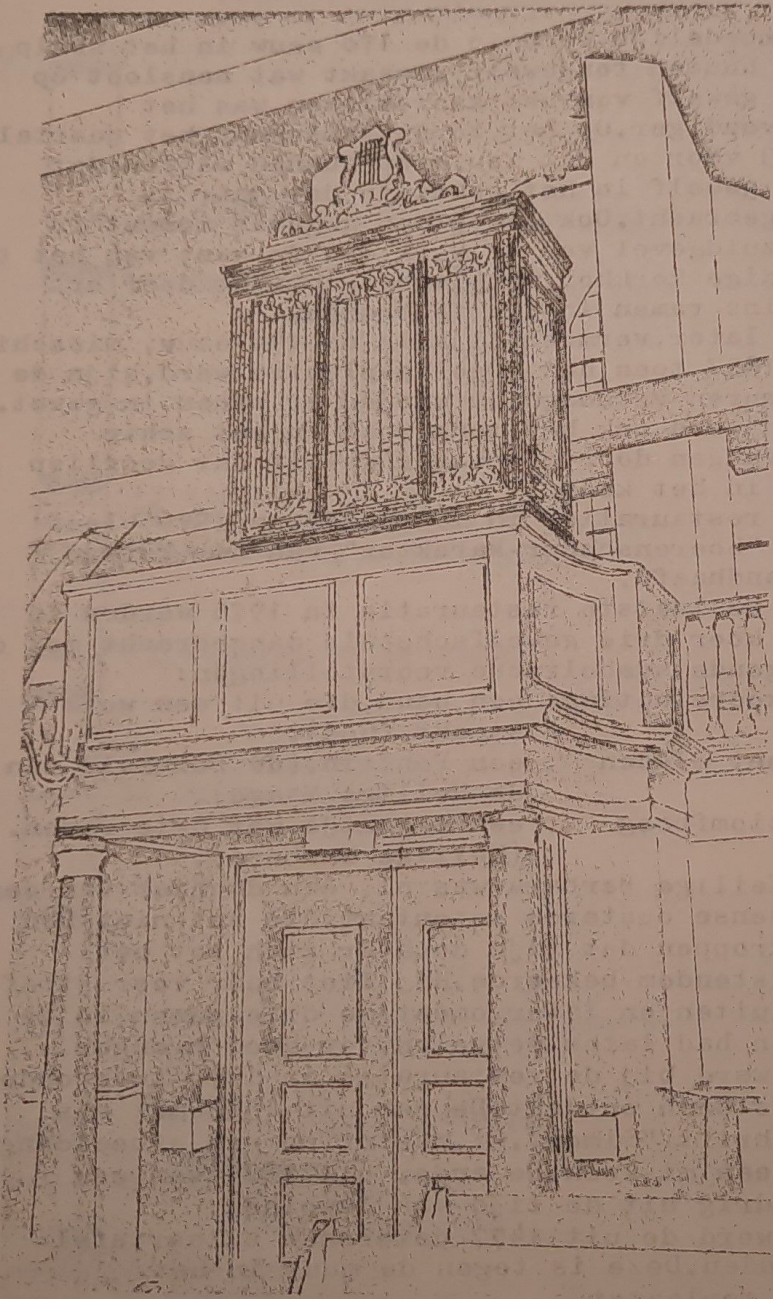
VERANDERING KERKGEBOUW.

Vermoedelijk werd in de 17e eeuw in het schip een houten tongewelf gemaakt wat aansloot op het gewelf van het koor, alleen was het eenvoudiger. Op het torenkruis komt het jaartal 1683 voor en dat zou erop kunnen wijzen dat het gewelf in het schip in dat jaar is aangebracht. Ook is op een gegeven moment in de zuidgevel van de kerk, aan de kant van het huidige kerkhof, wat licht gebracht door er kleine ramen in aan te brengen. Nog later, vermoedelijk in de 19e eeuw, misschien in 1897 toen het orgel geplaatst werd, zijn de zijmuren verhoogd en werden er ramen in gezet. Toen werd ook het tongewelf in het schip vervangen door een lager gewelf dat doorliep tot in het koor. Bij restauraties in 1929, 1957 en 1976 bleef het "boerenschuur-karakter" van het kerkje gehandhaafd. Bij de laatste restauratie in 1976 werden in het koor drie gewelfschotels aangebracht met de volgende symbolische voorstellingen:  
 in koorsluiting: een hand, die uit een wolk steekt. (God).  
 in het midden : een fontein. (de reinheid van de Heilige Maagd).  
 in tiomfboog : een torentje met drie ramen. (Heilige Barbara).  
 De Heilige Barbara was nl. een dochter van een heidense oosterse potentiaat, die het niet kon verkroppen dat zijn dochter zich tot het Christendom bekeerde. Hij liet haar voor straf opsluiten en later, omdat ze drie ramen in de toren had laten metselen, ter dood brengen... Ook werd bij de restauratie in 1976 twee oude grafstenen ontdekt. De een uit 1506 met als opschrift "Simon...-...pastor" en een afbeelding van een miskelk. De ander uit 1827 van een vaandrig uit de tijd van Napoleon. Ook werd de uit 1477 daterende altaartafel gevonden. Deze is tegen de muur in het koor geplaatst.

*H.G. Maas*







NIJEVEEN

1744 PREEKSTOEL  
Bijz. vorm  
TAFEL 010, 1641  
3 gr. vorm.  
(ook als zit stoel)

